

Remissvar om slutbetänkande av utredningen om begränsning av odling av genetiskt modifierade växter i Sverige (SOU 2016:22)

Kemikalieinspektionen ser positivt på att det ges ett bemyndigande till regeringen att föreskriva om förbud för odling av genetiskt modifierade växter och att ett förbud i normalfallet bör gälla hela landet.

Kemikalieinspektionen menar att Sverige bör vara fortsatt restriktiv mot att, inom svensk växtodling, introducera den tillämpning av GMO-tekniken som handlar om att skapa herbicidtolerans hos växter. Odling av herbicidtoleranta växter kan leda till en ökning av ett redan omfattande beroende av herbicider, vilket i förlängningen kan vara ett hinder för arbetet med att minska halterna av naturfrämmande ämnen i miljön och försvåra möjligheterna att nå miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö. Det riskerar även motverka de nationella miljöpolitiska målsättningar som fastställts i en handlingsplan för hållbar användning av växtskyddsmedel och som är tvingande i den meningen att de genomför EU-bestämmelser på området. Kemikalieinspektionen hänvisar i detta sammanhang till sitt yttrande¹ 2016-01-29 som lämnades i samband med ett samråd som utredningen höll i slutfasen av sitt arbete.

Ett tydligt exempel på en introduktion av GMO-teknik där Sverige bör ha fortsatt restriktiv hållning är alltså den som skapar herbicidtolerans hos växter, men det finns sannolikt fler. Kemikalieinspektionen menar att det är viktigt att de författningsändringar som nu föreslås i slutbetänkandet öppnar möjligheter för regeringen att besluta om förbud eller begränsning av denna eller annan GMO-teknik som riskerar att motverka svenska miljöpolitiska målsättningar.

I detta ärende har generaldirektör Nina Cromnier beslutat. Peter Bergkvist har varit föredragande.

På Kemikalieinspektionens vägnar

Nina Cromnier

Peter Bergkvist

¹ Samråd angående utredning om begränsning av odling av genmodifierade växter. Yttrande 2016-01-29 (H15-06355).

Utredning om begränsning av odling av
genmodifierade växter
Epost: birgitta.eilemar@regeringskansliet.se

Samråd angående utredning om begränsning av odling av
genmodifierade växter

Kemikalieinspektionen har tagit del av de frågor som utredaren har ställt i samband med utredning om genomförande av EU direktiv (EU) 2015/412 om ändring av direktiv 2001/18/EG vad gäller medlemsstaternas möjlighet att begränsa eller förbjuda odling av genetisk modifierade organismer inom sina territorier. Med hänsyn tagen till den korta tiden för samråd lämnar Kemikalieinspektionen följande korta svar på frågorna.

Fråga 1. Finns det behov av regler som möjliggör att Sverige kan förbjuda odling av genetiskt modifierade växter?

Det finns ett behov av nationella bestämmelser på detta område. Kemikalieinspektionen anser att Sverige bör genomföra direktiv (EU) 2015/412 på ett sådant sätt att syftet med detta direktiv, som bland annat framgår av dess beaktandesatser, kan uppnås för svensk del.

Fråga 2. Ska förbud gälla i hela landet eller är det rimligt även med förbud bara i vissa delar?

Ett förbud bör som utgångspunkt gälla hela landet. Om det ska kunna begränsas till vissa delar av landet så är en rimlig förutsättning att det samtidigt är förenligt med de tvingande skäl som anges i artikel 1 om införande av artikel 26b punkt 3.

Fråga 3. Vilken instans i samhället bör fatta beslut om förbud?

Kemikalieinspektionen har för närvarande inga synpunkter på detta, men bedömer att en sådan prövning inte ryms inom Kemikalieinspektionens nuvarande ansvarsområde.

Fråga 4. Vilka av de skäl som kan ligga till grund för att anta bestämmelser om förbud är rimliga och dessutom tvingande?

- Sverige har fastställt vissa miljöpolitiska mål som är tvingande i den meningen att de genomför direktiv 2009/128/EG om upprättande av en ram för gemenskapens åtgärder för att uppnå en hållbar användning av bekämpningsmedel. Regeringen har bland annat beslutat om en nationell handlingsplan med mål och åtgärder för att minska användningen och beroendet av bekämpningsmedel i syfte att åstadkomma minskade risker för människors hälsa och miljön. En del av tillämpningen kring genmodifierade växter kan stå i direkt konflikt med dessa nationella målsättningar. Det gäller framförallt den gren

som handlar om att skapa herbicidtolerans hos växter, det vill säga att med hjälp av genteknik föra in egenskaper hos en gröda som gör att den står emot ett ogräsmedel som i annat fall skulle döda grödan. Herbicidtolerans leder till ett ökat beroende av växtskyddsmedel i växtproduktionen, vilket alltså motverkar de nationella mål Sverige fastställt när det gäller användning av bekämpningsmedel.

- Jordbruksverket har i samarbete med Naturvårdsverket och efter samråd med Kemikalieinspektionen i en gemensam rapport¹ tidigare pekat på problemen med att herbicidtoleranta grödor kan leda till ”en ökning av ett redan omfattande beroende av herbicider, vilket i förlängningen kan vara ett hinder för arbetet med att minska halterna av naturfrämmande ämnen i miljön och försvåra möjligheterna att nå målet (not: miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö)”.
- På senare år har man kunnat notera en utveckling med ökande förekomst av resistent ogräs (superweeds) som en följd av odling av herbicidtoleranta grödor. Detta har skapat stora problem för växtproduktionen i drabbade områden.
- Även ny kunskap som gett upphov till tveksamheter kring de använda substansernas miljö- och hälsoprofil innebär att tillämpningen av tekniken måste omprövas ur ett riskperspektiv. Ett exempel på det senare är att det verksamma ämnet glufosinat-ammonium, som är vanligt förekommande i dessa sammanhang, har klassificerats som reprotoxiskt i kategori 1B. Det innebär att det inte uppfyller kraven för ett godkännande enligt förordning (EU) 1107/2009 om utsläppande av växtskyddsmedel på marknaden.

Sammantaget finns det alltså både miljöpolitiska målsättningar och flera rimliga skäl för Sverige att vara fortsatt restriktiv mot att introducera denna tillämpning av GMO-tekniken inom svensk växtodling.

Fråga 5. Vad kan ett nationellt förbud ha för påverkan på handeln?

Kemikalieinspektionen menar att ett nationellt förbud sannolikt kommer att inverka på handeln, men kan i dagsläget inte göra några konkreta bedömningar av påverkan, innan förslag till författningsändringar finns att tillgå. Det är därför värdefullt att detta beaktas i de konsekvensanalyser som utredningen ska genomföra.

I detta ärende har generaldirektör Nina Cromnier beslutat. Amelie Pedersen har varit föredragande. I den slutliga handläggningen har också strategisk rådgivare Peter Bergkvist deltagit.

På Kemikalieinspektionens vägnar

Nina Cromnier

Amelie Pedersen

¹ Herbicidtoleranta grödors påverkan på vissa miljö kvalitetsmål. Jordbruksverkets Rapport 2007:21.